

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Bydgoszcz, dnia 13 września 2023 r.

Poz. 5690

UCHWAŁA Nr XLVI/407/23 RADY GMINY BOBROWO

z dnia 11 września 2023 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Bobrowo na lata 2023-2026

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 i poz. 572), art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840, z 2023 r. poz. 951), po uzyskaniu pozytywnej opinii Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Bobrowo na lata 2023-2026, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bobrowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Przewodniczący
Rady Gminy
Ryszard Włodarczyk

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XLVI/407/23
Rady Gminy Bobrowo
z dnia 11 września 2023 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY BOBROWO NA LATA 2023-2026

Spis treści

1. WSTĘP
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
  - 4.1 Relacje krajowe
  - 4.2 Relacje regionalne
  - 4.3. Relacje miejscowe
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ
  - 5.1 RYS HISTORYCZNY
  - 5.2 UKŁAD RURALISTYCZNY
  - 5.3 OCHRONA ZABYTKÓW I DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ W UJĘCIU PRAWNYM I PRAKTYCZNYM
  - 5.4 OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW I UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI
  - 5.5. ZABYTKI RUCHOME
  - 5.6 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE
  - 5.7. ZABYTKI W ZBIORACH MUZELANYCH
  - 5.8 DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE
  - 5.9 ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO
6. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY BOBROWO
  - 7.1 Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Bobrowo
  - 7.2 Założenia programowe
8. INSTRUMENTALIZM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
  - 9.1 Programy regionalne i krajowe wspierające konserwację zabytków
10. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW
11. ZAŁĄCZNIKI DO GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
  - 11.1. Zabytki architektoniczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków przyjęte zarządzeniem Wójta Gminy z 2020r. (w uzgodnieniu z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na podstawie wojewódzkiej ewidencji zabytków)
  - 11.2. Zestawienie ilościowe stanowisk archeologicznych w sołectwach wg. obszarów AZP
  - 11.3. Uchwała Nr XLII/383/23 Rady Gminy Bobrowo z dnia 19 kwietnia 2023 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych lub znajdujących się na terenie Gminy Bobrowo

1. WSTĘP

Przedmiotem opracowania jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bobrowo na lata 2023-2026. Jest to aktualizacja poprzedniego programu pn. „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bobrowo który obowiązywał w latach 2019-2022”.

Celem opracowania Programu jest weryfikacja zasobów dziedzictwa kulturowego gminy oraz wypracowanie programu zarządzania zabytkami, w tym praca nad ich potencjałem. Program jest dokumentem strategicznym w zakresie ochrony zabytków, pozwoli na kontynuację koordynacji działań polityki przestrzennej w zakresie opieki i zarządzania dziedzictwem kulturowym. Ponadto umożliwi ochronę dziedzictwa niematerialnego, co skutkować będzie wzrostem zainteresowania lokalną tradycją wśród mieszkańców. W okresie najbliższych czterech lat realizowany będzie dostępnymi środkami prawnymi oraz finansowymi.

Celem Programu jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego oraz wzmocnienie pozytywnych tendencji związanych z dziedzictwem kulturowym. Głównym założeniem obecnego programu będzie kontynuacja, wzmocnienie ochrony i opieki zabytków, które to zostały wyznaczone w poprzedniej perspektywie czasowej oraz ogólna poprawa stanu zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy Bobrowo. Program ma za zadanie uświadamić mieszkańców o konieczności dbania o lokalną tradycję przejawiającą się w inicjatywach społecznych, jak i w potrzebie ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Bobrowo. Mieszkańcy i władze Gminy Bobrowo powinni dbać o utrzymanie indywidualnego charakteru regionu, w tym o zachowanie jego znamienych elementów zabytkowych i przyrodniczych.

W programie wcześniejszym najważniejszym zadaniem było opracowanie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Bobrowo na podstawie kart adresowych zabytków.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bobrowo na lata 2023-2026 sporządzono na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 poz. 840) oraz na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 i 572).

Niniejsza aktualizacja jest kontynuacją „Gminnego Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bobrowo na lata 2019-2022” z uwzględnieniem obecnych wymogów prawnych oraz aktualnej sytuacji ochrony i opieki zabytków. W/w. program został przyjęty uchwałą Nr XIII/129/20 z dnia 18 marca 2020 r. przez Radę Gminy w Bobrowie.

Art. 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi o tym, że „Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami”.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bobrowo:

- 1) sporządzany jest na okres 4 lat przez Wójta Gminy Bobrowo;
- 2) co 2 lata wymaga sprawozdania przez Wójta Gminy Bobrowo poprzez przedstawienie go Radzie Gminy w Bobrowie;
- 3) przyjmuje Rada Gminy w Bobrowie, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zwanego dalej WKZ) w Toruniu;
- 4) ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zgodnie z zapisami art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami Program Opieki nad Zabytkami ma na celu m. in.:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

System prawny w Polsce gwarantuje obecnie ochronę zabytkom i całości dziedzictwa kulturowego na terenie kraju. Poniżej przedstawiono obowiązujące akty prawne, które nawiązują do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami :

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 Nr 78 poz. 483 ze zm., z dnia 2 kwietnia 1997 r.) ;
  - a) art. 5 - Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwa obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju,
  - b) art. 6. ust.1 - Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju,
  - c) art. 86 - Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa,
- 2) ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022r. poz. 840) jako główny akt prawny regulujący zasady ochrony i opieki nad zabytkami :
  - a) art. 1 - ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków,
  - b) zgodnie z art.7 ustawy wynikają następujące formy ochrony zabytków:
    - wpis do rejestru zabytków,
    - wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
    - uznanie za pomnik historii,
    - utworzenie parku kulturowego,
    - ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego,
  - c) ponadto ww. ustawa nakłada zadania na gminy, do których należy zaliczyć:
    - utworzenie parku kulturowego (art. 7 pkt 3, art. 16 i17),
    - prowadzenie gminnej ewidencji zabytków (art.22 ust.4, 5 i 6) sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87),
    - przekazywanie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjętych zawiadomień o odkryciu przedmiotu o cechach zabytku lub znalezieniu zabytku archeologicznego (art. 32 ust.2),
    - udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez gminę uchwale (art. 81 ust 1)

- 3) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023r. poz. 40 i 572). Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów:
  - art. 7. ust. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...)
    - 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ;
- 4) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2023, poz. 997 ze zm.);
- 5) ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2023r., poz. 682 ze zm.).
- 6) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022r., poz. 2556 ze zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022r., poz. 916);
- 8) ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021r., poz. 485);
- 9) ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. z 2023r., poz. 887 ze zm.);
- 10) ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018r., poz. 2337);
- 11) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia zakresu celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. z 1990r. Nr 61, poz. 354);
- 12) rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2021r., poz. 56);
- 13) rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021r., poz. 81);
- 14) rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2022 r., poz. 1388).

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1 Relacje krajowe

Podstawowymi dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym dotyczącymi ochrony dziedzictwa kulturowego są:

- 1) Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022;
- 2) Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 ;
- 3) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- 4) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 .

4.1.2 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Z dniem 13 sierpnia 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Uchwałę w sprawie "Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022".

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 ma na celu realizację przepisu art. 84 w związku z art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Program 2019–2022 jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji

rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów.

Głównym celem Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, który realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania, tj.:

Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”, podzielony na kierunki działania:

- 1) wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;
- 2) wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym;

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”, podzielony na kierunki działania:

- 1) merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
- 2) podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego;

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego”, podzielony na kierunki działania:

- 1) upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości;
- 2) tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

4.1.3 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), zwana „SOR”, została przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. Jest to aktualizacja Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej Uchwałą Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. SOR jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa, która określa wskaźniki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów SOR.

Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Zadania powiązane z obszarem ochrony zabytków zostały uwzględnione w następujących obszarach:

1) Obszar e-państwo – kierunek interwencji:

- Budowa i rozwój e-administracji – orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe.

Wyznaczony projekt strategiczny: Digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej –kontynuacja procesów związanych z digitalizacją, przechowywaniem i udostępnianiem różnego typu zasobów dziedzictwa cyfrowego w Polsce (muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych, audiowizualnych i zabytków), w tym do celów ponownego wykorzystywania, w ramach którego digitalizację należy rozumieć jako nowoczesną formę konserwacji i zabezpieczania najcenniejszych zasobów kultury.

2) Kapitał ludzki i społeczny – kierunek interwencji:

- Wzmocnienie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej.

Działania do 2030 r. :

- Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego – wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmocnienia kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO).

4.1.4 Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków Dziedzictwa Kulturowego”

Instrumentami wdrażania Narodowej Strategii Rozwoju Kultury są narodowe programy kultury. Jednym z kilku programów poświęconym działaniom podejmowanym w sferze materialnej spuścizny kulturowej Polski jest „Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego ”. Główną przesłanką do sformułowania Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa

kulturowego" jest uznanie zasobów dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

4.1.5 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym, dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju, jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. W dokumencie tym zakłada się rozwój bogactwa polskich regionów w oparciu o wykorzystanie wewnętrznych potencjałów polskiej przestrzeni – ich dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, potencjału gospodarczego, innowacyjnego oraz naukowego. W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju określono cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: „Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększania zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie”.

Osiągnięcie celu strategicznego musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej

4.1.6 Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (SRKS) została przyjęta uchwałą nr 155 przez Radę Ministrów z dnia 27 października 2020 r. Stanowi kontynuację i aktualizację przyjętej uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (M.P. poz. 378). SRKS jest jednym z instrumentów realizacji przyjętej uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR) (M.P. poz. 260) oraz jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju na których katalog składają się następujące dokumenty:

- 1) Strategia Produktywności 2030;
- 2) Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
- 3) Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030,
- 4) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- 5) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030;
- 6) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku;
- 7) Polityka energetyczna Polski do 2040 r.;
- 8) Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

Jako cel główny wskazano w niej wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski, w którego ramach określono cztery cele szczegółowe. W kontekście ochrony zabytków i opieki nad nimi wskazać można czwarty z celów „Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego”, a zwłaszcza jego priorytet 4.1. „Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej”. Wytyczne tutaj kierunki działań to:

- 1) tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmocnienia uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- 2) ochrona dziedzictwa kulturowego i oraz gromadzenie i zachowanie dóbr kultury,
- 3) digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,
- 4) umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę

Jednym z kluczowych zadań państwa w tym obszarze jest zatem dalsze inwestowanie w zachowanie obiektów zabytkowych oraz usprawnianie systemu ochrony zabytków. W tym celu realizowany będzie projekt strategiczny pn. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami (KPOZOZ).

W najbliższych latach będzie on realizowany w ramach przyjętej 12 sierpnia 2019 r. przez Radę Ministrów edycji programu na lata 2019–2022). Program określa cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz wskazuje środki służące do ich realizacji. Celem głównym KPOZOZ 2019-2022 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki

nad zabytkami. Dwa spośród trzech celów szczegółowych składających się na cel główny KPOZOZ 2019-2022, wpłyną na poziom kapitału społecznego w Polsce.

4.2 Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bobrowo na lata 2023-2026 jest zgodny z celami, zasadami i kierunkami wyznaczonymi w w/w dokumentach.

4.2.1 Program Opieki nad Zabytkami województwa Kujawsko-Pomorskiego 2021-2024r.

Stanowi najważniejszy dokument określający cele i kierunki działania w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa. Program został przyjęty uchwałą Nr XXXI/451/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 26 kwietnia 2021 r.

W celu szczegółowego zapoznania się z zakresem działań należy odnieść się do Programu Opieki nad Zabytkami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2024 opublikowanego na stronie internetowej www.kujawsko-pomorskie.pl.

4.2.2 Projekt Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 - Strategia Przyspieszenia 2030

15 lipca 2020 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwalił projekt Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+. Strategia odnosi się do wszystkich istotnych aspektów rozwoju Województwa, nie tylko do zadań przypisanych kompetencyjnie do Samorządu Województwa. Strategia składa się z części diagnostycznej (przedstawiającej syntezę uwarunkowań rozwoju, scharakteryzowanych w odrębnym opracowaniu, niebędącym częścią Strategii), części kierunkowej (zawierającej ustalenia dotyczące kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz określającej cele i kierunki rozwoju województwa) oraz części wdrożeniowej (odnoszącej się do sposobu realizacji oraz monitorowania ustaleń Strategii). Ustanowiono następujący cel nadrzędny Strategii: Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez koncentrację działań w czterech obszarach tematycznych rozwoju:

- 1) Obszar społeczeństwo - cel główny: skuteczna edukacja oraz zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo;
- 2) Obszar gospodarka – cel główny: konkurencyjna gospodarka;
- 3) Obszar przestrzeń – cel główny: dostępna przestrzeń i czyste środowisko;
- 4) Obszar spójność – cel główny: spójne i bezpieczne województwo.

4.2.3 Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

Głównym celem programu jest wzmocnienie i efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego regionu, sprzyjanie zintegrowanemu, zrównoważonemu i inteligentnemu rozwojowi województwa kujawsko-pomorskiego, ukierunkowanemu na wysoką jakość życia i bezpieczeństwo jego mieszkańców. Zostanie to osiągnięte poprzez interwencje w ramach 10 priorytetów obejmujących 5 celów polityki.

W obszarze społecznym (CP4), środki EFRR będą przeznaczony na wspieranie instytucji kultury i rozwój dziedzictwa kulturowego.

4.2.4 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Uchwałą Nr XXIX/418/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 lutego 2021 r. przystąpiono do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego. Określone będą w nim między innymi :

- system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

4.2.5. Strategia Rozwoju Powiatu Brodnickiego na lata 2014-2022

Dnia 12 listopada 2014 r. Rada Powiatu w Brodnicy podjęła Uchwałę Nr LVII/253/2014 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Brodnickiego na lata 2014-2022.

Jednym z rozdziałów poświęconym diagnozie stanu powiatu jest rozdział 1.6 Walory kulturowe. Wskazano w nim, iż powiat brodnicki znajduje się na pograniczu historycznym ziem: Chełmińskiej, Michałowskiej i Lubawskiej. Wymieniono obiekty zabytkowe wpisane do rejestru z terenu powiatu, w tym również z obszaru Gminy Bobrowo.

Cel strategiczny jaki został wytyczony brzmi: „Powiat przyjazny ludziom, gospodarce i środowisku”. Wyznaczono także cele cząstkowe:

- 1) wysoki standard ochrony zdrowia mieszkańców powiatu;
- 2) dobry stan infrastruktury technicznej;
- 3) powiat atrakcyjny dla mieszkańców i ludzi młodych;
- 4) bezpieczny powiat;
- 5) partnerska i spójna współpraca samorządowców, NGO i innych instytucji.

W dokumencie nie uwzględniono ochrony i opieki zabytków w części dotyczącej zadań. W nawiązaniu do szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego w celu cząstkowym nr 5 wskazano cel działania 5.2.3 Produkty lokalne ze środkiem finansowania „środki pomocowe, inwestorzy”.

4.3. Relacje miejscowe

1. W uchwale Nr XXV/224/21 Rady Gminy z dnia 23 czerwca 2021r. określono szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Bobrowo na lata 2021-2030 w tym trybu konsultacji.

2. W uchwale Nr XL/357/23 Rady Gminy Bobrowo z dnia 7 lutego 2023 r. przyjęto studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bobrowo. W rozdziale 4 zawarto „Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej zawierający;

- 1) rys historyczny ;
- 2) układ ruralistyczny ;
- 3) ochronę zabytków i dóbr kultury współczesnej w ujęciu prawnym i praktycznym ;
- 4) obiekty wpisane do rejestru zabytków ;
- 5) obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków ;
- 6) stanowiska archeologiczne ;
- 7) zagrożenia dla środowiska kulturowego.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

5.1 RYS HISTORYCZNY

Pierwsze osady pojawiły się we wczesnym średniowieczu, z tego okresu pochodzą grodziska odkryte we wsiach Bobrowo, Budy Choińskie, Słoszewy. Terytorium Gminy stanowi część historycznej Ziemi Chełmińskiej. Od roku 1226 ziemie dzisiejszej Gminy weszły we władanie Zakonu Krzyżackiego. Świadectwem osiedli założonych w okresie administracji Zakonu Krzyżackiego są budowle kościołów w Bobrowie, Nieżywięciu, Brudzawach i Kruszynach. W 1479 r. teren Gminy został włączony do dóbr królewskich w granicach starostwa brodnickiego. W II połowie XVII w. po zniszczeniach spowodowanych wojnami szwedzkimi, tereny Gminy kolonizowane były przez osadników z zachodu głównie ludność pochodzenia germańskiego. W następstwie I rozbioru terytorium gminy znalazło się w granicach zaboru pruskiego. Wiek XIX to okres rozwoju gospodarczego. Zlikwidowano bowiem pańszczyznę, powstały duże kapitalistyczne majątki obszarnicze. Przez obszar Gminy poprowadzono dwie linie kolejowe: z Brodnicy do Jabłonowa oraz z Brodnicy do Golubia. Fakt ten miał istotny wpływ na dalszy pomyślny rozwój rolnictwa, ułatwiając wywóz i zbył produktów rolnych.

Pierwsza wojna światowa (1914-1918), w której zginęli również mieszkańcy Bobrowa i okolic, przyniosła Polsce niepodległość. Pomnik poświęcony ofiarom wojny znajduje się na cmentarzu w Bobrowie. Na czterech tablicach są wypisane nazwiska poległych z całej parafii Bobrowo. W sierpniu 1920 r. niedaleko Bobrowa rozegrała się zwycięska dla Polaków bitwa z wojskami bolszewickimi.

Podczas II Rzeczypospolitej obszar Gminy znalazł się w granicach województwa pomorskiego, a tereny należały do powiatu brodnickiego. Na mocy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 lipca 1934 roku o podziale powiatu brodnickiego na gminy wiejskie utworzono gminę Bobrowo oraz gminę Nieżywieć. W tym samym roku 20 września nastąpił podział gmin na gromady, Bobrowo na 10, a Nieżywieć na 8 gromad. Okupacja hitlerowska 1939-1945 przyniosła masową eksterminację ludności polskiej. Na cmentarzu w Bobrowie znajdują się mogiła Zygmunta Piotrowskiego, który został zastrzelony 27 września 1943 roku w Wichulcu przez patrol niemiecki. Natomiast w Brudzawach, na budynku byłej szkoły podstawowej, znajduje się pamiątkowa tablica upamiętniająca poległych i pomordowanych nauczycieli z powiatu brodnickiego. Jednym z nich był Paweł Szmichowski nauczyciel w szkole w Brudzawach.

Po zakończeniu II wojny światowej zaczęto wdrażać komunizm. Na terenie naszego kraju zakładano rady narodowe, które podlegały władzy komunistycznej w Warszawie. W 1953 roku rozpoczęto zmiany w podziale administracyjnym kraju najniższego szczebla, gminy miały zastąpić mniejsze jednostki – gromady. Na dzisiejszym terenie gminy Bobrowo powstało 5 Gromadzkich Rad Narodowych w Bobrowie, Grzybnie, Kruszynach, Małkach oraz Nieżywieciu. W 1972 r. w/w. gromady zostały włączone w jedną gminę z siedzibą w Bobrowie.

Z wsią Bobrowo wiąże się legenda o pierwszych jej mieszkańcach, czyli Anieli i Jakubie. Przy pomocy przyjaznych bobrów zbudowali gród otoczony fosą. Król, który odwiedził okolicę zachwycony ich dokonaniem rzekł: „Od tej chwili ta piękna okolica będzie się nazywać Bobrowo, bo bobry przyczyniły się do waszej pracy”. Historia ta przechodzi z pokolenia na pokolenie, a pamiątką po tym jest „grzybek” – pozostałość po zapadłym grodzie.

5.2 UKŁAD RURALISTYCZNY

Teren gminy Bobrowo odznacza się przewagą typu wsi jednodrożnej o zwartej zabudowie po obu stronach drogi, a także zabudowie rozciągniętej, z budynkami po jednej lub dwóch stronach drogi. W kilku miejscowościach wykształciły się niewielkie koncentracje zwartej zabudowy, głównie mieszkaniowej z towarzyszącymi usługami podstawowymi. W Gminie występują formy budownictwa historycznego zarówno w postaci budynków murowanych z czerwonej cegły, często z poddaszem użytkowym i dachami dwuspadowymi o kącie nachylenia 30-45°, kryte dachówką, jak również domy jednorodzinne wielorodzinne, po-PGR, o płaskich dachach. Aktualnie dominującą formą rozwoju budownictwa są budynki mieszkalne w zabudowie wolnostojącej o zróżnicowanej architekturze. Czynnikiem, które warunkują rozwój osadnictwa są obecnie dostęp do dróg oraz infrastruktury technicznej (głównie wodociągowej i elektroenergetycznej, w mniejszym stopniu kanalizacyjnej).

Obserwowana jest ponadto tendencja do lokalizacji zainwestowania letniskowego (rekreacji indywidualnej), czego przykładem są tereny nad jeziorem Chojno i Wądzyn.

5.3 OCHRONA ZABYTKÓW I DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ W UJĘCIU PRAWNYM I PRAKTYCZNYM

Sporządzając Studium, które ma za zadanie określić prawidłową politykę przestrzenną Gminy zgodną z zasadą zrównoważonego rozwoju i ładem przestrzennym, należy uwzględnić uwarunkowania wynikające m.in. ze stanu dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej oraz określić obszary i zasady ich ochrony. Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym „dobrem kultury współczesnej” są niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca, pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna. Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Według ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „Zabytek” to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną.

„Zabytkami nieruchomymi” są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 3) uznanie za pomnik historii;
- 4) utworzenie parku kulturowego;
- 5) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Aktualnie obowiązuje podział na:

- 1) zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- 2) zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- 3) zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią tzw. zasoby dziedzictwa kulturowego.

Na całokształt dziedzictwa kulturowego gminy Bobrowo składają się najdawniejsze pozostałości bytowania człowieka, w postaci stanowisk archeologicznych oraz materialne i niematerialne wartości poszczególnych obiektów, miejsc i krajobrazów kulturowych. Sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystanie jest jednym z zadań własnych Gminy.

5.4 OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW I UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI

Jedną ze sztandarowych i najbardziej powszechnych form ochrony zabytków jest rejestr zabytków. Rejestr prowadzony jest w podziale na odrębne księgi prowadzone i oznaczone wg następujących kategorii: A – zabytek nieruchomy; B – zabytek ruchomy; C – zabytek archeologiczny. Zabytki nieruchome (A), występujące na terenie gminy Bobrowo, wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego to :

- 1) Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła w Bobrowie;
- 2) Kościół parafialny pw. Św. Andrzeja w Brudzawach;
- 3) Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z terenem przykościelnym w Grzybnie;
- 4) Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki filialny pw. św. Antoniego Padewskiego w Kawkach ;
- 5) Kościół parafialny pw. św. Mikołaja w Kruszynach;
- 6) Młyn wodny w m. Lisa Młyn;
- 7) Kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela w Nieżywiciu;
- 8) Zespół dworsko-parkowy w Nieżywiciu;
- 9) Zespół dworsko-parkowy w Słoszewach.

Zabytki Gminy Bobrowo wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków gminy Bobrowo (przedstawia zał.nr 1)

5.5. ZABYTKI RUCHOME

Na walory kulturowe gminy składają się wartościowe obiekty materialne ściśle związane z działalnością człowieka w danym regionie, w tym zabytki ruchome. W myśl art. 6, ust. 1, pkt 2 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do zabytków ruchomych zalicza się obiekty będące w szczególności:

- 1) dziełami sztuk plastycznych rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
- 2) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;
- 3) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego;
- 4) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 Ustawy o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r.;
- 5) instrumentami muzycznymi;
- 6) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi;
- 7) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Toruniu prowadzi rejestr zabytków ruchomych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W Gminie Bobrowo jako zabytki ruchome wpisane są głównie przedmioty znajdujące się we wnętrzach zabytkowych kościołów w Bobrowie, Nieżywieciu, Brudzawach, Kruszynach.

Nieruchome zabytki rejestrowe powinny być oznaczone wzorem znaku informacyjnego, który przedstawiony jest poniżej. Za jego umieszczenie odpowiedzialny jest starosta danego powiatu. Wzór znaku został ustanowiony w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r.

5.6 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. W związku z atrakcyjnością osiedleńczą obszarów, teren Gminy obfituje w pozostałości historycznego osadnictwa. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

Na terenie gminy Bobrowo znajdują się trzy stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków są to:

- 1) grodzisko wczesnośredniowieczne w Bobrowie;
- 2) grodzisko wczesnośredniowieczne w Chojnie;
- 3) grodzisko wczesnośredniowieczne w Słoszewach;

W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z WKZ.

Do największych zagrożeń dla stanowisk archeologicznych zaliczają się:

- 1) działalności inwestycyjne: budowa kanalizacji, wodociągów;

- 2) inwestycje mieszkaniowe i przemysłowe;
- 3) budowy dróg;
- 4) lokalizacje żwirowni i kopalni kruszywa oraz ich wydobycie;
- 5) planowane zalesienia;
- 6) regulacje cieków wodnych i budowa zbiorników retencyjnych;
- 7) działalności rabunkowe – nielegalne poszukiwania;
- 8) działalności rolnicze – głęboka orka; - gwałtowne zjawiska atmosferyczne.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 481 stanowisk archeologicznych niewpisanych do rejestru. (zestawienie ilościowe stanowisk archeologicznych - przedstawia załącznik nr 2).

5.7 ZABYTKI W ZBIORACH MUZEALNYCH

1. Na terenie Gminy Bobrowo w Bobrowie funkcjonuje Izba Dziedzictwa Kulturowego im. płk. Jana Zumbacha prowadzona od 2006 r. przez Stowarzyszenie „Aktywna Gmina”. Swoją siedzibę ma w Ośrodku Kultury w Bobrowie. W zbiorach posiada stare dokumenty, zdjęcia, modele myśliwców, literaturę związaną z patronem. Są również eksponaty związane z regionem: narzędzia rolnicze, sprzęt domowy, zielniki, zapiski legend, opisy ciekawych miejsc.

2. W miejscowości Foluszek znajduje się Gród Foluszek - Ośrodek Edukacji Historycznej

Gród Foluszek, należący do Bractwa Rycerskiego Zamku Brodnickiego, położony niemal w samym centrum Pojezierza Brodnickiego. W Grodzie Foluszek odbywają się zajęcia, które oprócz ładunku wiedzy teoretycznej mają przede wszystkim wymiar spotkań z żywą historią w ramach specjalnie przygotowanego do tego celu grodziska. Gród Foluszek powstał w 2000 r. jest doskonałym miejscem na żywą przygodę z historią i archeologią, która pozostawi wyraźny ślad w wiedzy człowieka. W grodzie są prowadzone zajęcia dla dzieci i młodzieży m.in. z nauki fechtunku mieczem, strzelania z kuszy czy łuku, wyrabiania naczyń z gliny, mielenia zboża na żarnach, pracy w kuźni, a także z obróbki drewna narzędziami ciesielskimi. Wysłuchać również można opowieści o kulturze i etosie rycerskim. Uczestnicy mogą także własnoręcznie wybić pamiątkową monetę przy pomocy stempli wykonanych według średniowiecznych wzorów. Gród Rycerski Foluszek każdego roku organizuje Rzeźbiarski Plener Artystyczny, który gromadzi pasjonatów sztuki i rzeźby z całej Polski.

5.8. DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Transformacja ustrojowa na przełomie lat 80. i 90. XX w. spowodowała wśród mieszkańców Polski chęć przemian i poczucie wolności. Z biegiem czasu poszczególne regiony kraju mając na uwadze odrębną historię, tradycje, zwyczaje zaczęły zwracać uwagę na tożsamość lokalną. Jednostki samorządowe mogły dokonać ponownej oceny faktycznego stanu historii regionu i związanych z nią symboli. Dziedzictwo niematerialne regionu jest niewątpliwym walorem kulturowym świadczącym o lokalnej wyjątkowości i odrębności.

Koła Gospodyń Wiejskich

Żywymi formami aktywności ludowej na terenie gminy są koła gospodyń wiejskich. Na terenie Gminy Bobrowo działają koła w następujących miejscowościach:

- 1) KGW Brudzawy;
- 2) KGW Brudzawy ” Na Czasie”;
- 3) KGW Bobrowo ;
- 4) KGW Grzybno ;
- 5) KGW Dąbrówka ;
- 6) KGW Grabówiec;
- 7) KGW Kawki;
- 8) KGW Kruszyny ”Kobiety z pomysłem”;
- 9) KGW Nieżywieć;

- 10) KGW Zgniłobloty;
- 11) KGW Chojno;
- 12) KGW Czekanowo;
- 13) KGW Małki - Wymokłe;
- 14) KGW Drużyny;
- 15) KGW Wądzyn;
- 16) KGW Kruszyny Szlacheckie;
- 17) KGW Wichulec "Aktywne Razem";
- 18) KGW Tylice

Koła mogą poszczycić się kilkudziesięcioletnią tradycją, część działa kilka lat. Ich działalność związana jest z zachowaniem lokalnej tradycji, ciągłości kulturowej i zwyczajów. Koła biorą udział w wyjazdach, warsztatach, pokazach, prezentacjach, czy konkursach o zasięgu regionalnym, czy nawet ogólnokrajowym.

Zespoły Ludowe:

Żywymi formami aktywności ludowej na terenie gminy prócz wyżej wspomnianych kół gospodyń wiejskich jest działalność zespołu ludowego. Na terenie Gminy Bobrowo od wielu lat działa Stowarzyszenie na rzecz Kultury Tradycji Ludowej "Złoty Krąg". Zespół prezentuje ludowe pieśni i piosenki, czy utwory z tekstami dotyczącymi życia gminy. Z powodzeniem występuje na konkursach, a także urozmaica festyny, imprezy i inne wydarzenia rozrywkowe na terenie gminy.

Wydarzenia i Imprezy:

1. Wydarzeniem organizowanym cyklicznie co roku na terenie gminy są Dni Gminy Bobrowo oraz Dożynki Gminne. Podczas tych imprez prezentują się KGW oraz inne stowarzyszenia promujące historię Gminy Bobrowo.

2. Cyklicznie już od ponad 20 lat w piątek przed Niedzielą Palmową w Gminnym Ośrodku Kultury w Bobrowie odbywa się Powiatowy i Gminny Konkurs Palm Wielkanocnych w kategorii szkół podstawowych i Kół Gospodyń Wiejskich.

Herb:

Uchwałą nr XIII/73/03 Rady Gminy Bobrowo z dnia 30 grudnia 2003r. przyjęto herb Gminy Bobrowo. Herb gminy przedstawia w zielonym polu tarczy herbowej złotego (żółtego) bobra. Jest to herb nawiązujący do nazwy gminy.

5.9 ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia obiektów zabytkowych może doprowadzić szereg przyczyn wewnętrznych, zewnętrznych i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- 1) brak opieki konserwatorskiej;
- 2) brak użytkownika;
- 3) nadmierna intensywność użytkowania lub wadliwa gospodarka;
- 4) kradzież, zaginięcie lub nielegalny wywóz;

- 5) wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane, np. polegające na zmianie wyglądu elewacji budynków – poprzez zmianę kształtu otworów okiennych i drzwiowych, wprowadzenie termoizolacji z jednoczesnym zniszczeniem oryginalnego detalu architektonicznego itp.);
- 6) niewłaściwa eksploatacja (np. użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu);
- 7) zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Najważniejsze są:

- 1) działalność gospodarcza;
  - 2) infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
  - 3) zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;
  - 4) skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód oraz zachwianie gospodarki wodnej. Przyczyny ogólne, powodujące uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych to m.in.:
- 1) działanie czasu;
  - 2) klęski losowe, jak np. wichury, trąby powietrzne, powodzie itp.;
  - 3) zmiany kierunków artystycznych;
  - 4) warunki atmosferyczne;
  - 5) działanie biologiczne;
  - 6) rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwe dla zabytku

6. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Proces osiągnięcia celów wytyczonych w Programie będzie monitorowany poprzez analizę stopnia jego realizacji. Analiza ta będzie dokonywana każdorazowo przez Wójta Gminy Bobrowo, zgodnie z ustaleniami art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Wykonanie sprawozdania powinna poprzedzić ocena poziomu realizacji Gminnego Programu uwzględniająca: wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz efektywność ich wykonania.

Ocena poziomu realizacji Programu winna uwzględniać m.in.:

- 1) bieżący monitoring gminnej ewidencji zabytków z terenu Gminy Bobrowo uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych;
- 2) ocenę zaawansowania prac związanych z modernizacją obiektów zabytkowych;
- 3) ocenę aktywności kulturalnej lokalnej społeczności, w tym ocenę przedsięwzięć folklorystycznych i zainteresowań tradycyjnym rękodziełem;
- 4) ocenę wykorzystania i funkcjonowania szlaków turystycznych oraz towarzyszącej im infrastruktury;
- 5) ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technik informatycznych;
- 6) ocenę rozwoju bazy turystycznej;
- 7) ocenę kontaktów z właścicielami obiektów w zakresie działań zmierzających do modernizacji obiektów zabytkowych.

Po przyjęciu przez Radę Gminy w Bobrowie Programu w drodze uchwały należy udostępnić dokument do publicznej wiadomości na stronie internetowej gminy.

Program należy sukcesywnie analizować oraz uzupełniać uwzględniając zmieniające się uwarunkowania prawne, kulturowe i społeczne.

Realizowanie założeń niniejszego Programu będzie wymagało współpracy nie tylko osób odpowiedzialnych za wdrożenie działań wynikających z celów tego dokumentu, ale także aktywizacji właścicieli, użytkowników obiektów zabytkowych, organizacji pozarządowych, grup społecznego działania, środowisk naukowych itp. Mając na uwadze dobro ogółu należy dołożyć starań, aby wytyczone cele zostały realizowane.

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KLUTUROWEGO GMINY BOBROWO

W Gminie Bobrowo w gminnej ewidencji zabytków znajduje się 140 obiektów architektury. W zdecydowanej większości w/w obiekty stanowią własność prywatną lub kościelną.

Wśród wymienionych obiektów zabytkowych w najlepszym stanie są obiekty sakralne, które zostały wyremontowane na zewnątrz oraz odrestaurowane wewnątrz w ramach realizacji programu w latach 2019-2022 tj. kościoły w Nieżywiciu, Kruszynach, Brudzawach, Bobrowie, Grzybnie. Odnowienia wymagają w dalszym ciągu w kościołach elewacje wewnętrzne. W 2023 roku pomalowano ściany w kościele w Bobrowie. Dotychczasowe prace konserwacyjne wykonywane były ze środków zewnętrznych w ramach programów operacyjnych Marszałka Województwa, środków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, składek zebranych przez parafian oraz w ramach dotacji z budżetu gminy.

Prace przy obiektach znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji konserwatorskiej muszą uzyskać opinię Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub uzgodnienia skierowane przez właściwy organ budowlany w myśl aktualnych przepisów prawa budowlanego albo uzgodnione w ramach decyzji o warunkach zabudowy lub celu publicznego.

Obiekty wpisane do ewidencji zabytków w większości stanowią własność prywatną. Są w części wyremontowane i przez to został zmieniony ich pierwotny wygląd. Pozostałe obiekty zachowały pierwotny wygląd lecz część z nich wymaga pilnego remontu.

Przy zabytkowych założeniach zieleni i na cmentarzach prowadzone będą bieżące prace pielęgnacyjne i porządkowe które powinny uzyskać wcześniejszą akceptację Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków pozwolenia w formie decyzji administracyjnej na prowadzenie określonych we wniosku prac, natomiast w obiektach w ewidencji w formie opinii względnie uzgodnienia.

Wykaz obiektów znajdujących się w ewidencji zabytków został ustalony, ale ich lokalizacja wymaga szczegółowych ustaleń w terenie, co do ich właścicieli.

7.1 Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Bobrowo

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rosnąca rola samorządu poprzez włączenie ochrony zabytków w strefę rozwoju regionalnego, - możliwość finansowania prac konserwatorskich i remontowanych obiektów zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł, - uwzględnienie programu w sporządzaniu programów planów i strategii rozwoju gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> - pogarszający się stan techniczny tkanki zabytkowej spowodowany niewłaściwym użytkowaniem, celowym niszczeniem (w szczególności obiektów i zespołów dworskich zabudowy XIX- wiecznej), - brak środków na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków, - niska świadomość właścicieli obiektów o ich zabytkowym charakterze (będących w gminnej ewidencji zabytków).

7.2 Założenia programowe

Celem strategicznym programu jest zachowanie Dziedzictwa Kulturowego oraz zwiększenie zainteresowania turystycznego Gminą Bobrowo.

Cel ten będzie realizowany w ramach 3 priorytetów:

Priorytet 1

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno- gospodarczego gminy;

Priorytet 2

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego;

Priorytet 3

Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja służąca budowaniu tożsamości kulturalnej.

W ramach Priorytetu 1

Priorytet I:	
Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.	
Kierunek działań	Zadania
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (w ramach opracowanego planu remontów) - Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy - Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych (będących własnością gminy) do nowych funkcji - Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym gminnych parków, cmentarzy, obszarów nieczynnych cmentarzy) - Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych - Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.)
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne turystyczne i edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich znajdujących się w zasobach gminy oraz prywatnych właścicieli
Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	<ul style="list-style-type: none"> - Współpraca z urzędem pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną, - Wspieranie działalności izb pamięci na terenie gminy,
Priorytet II :	
Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	
Kierunek działań	Zadania
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium

przyrodniczego	<p>uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wdrażanie zapisów programów rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, studiów historyczno-urbanistycznych, katalogów typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) - Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących, działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	- Konsultacje z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie wpisania do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych (m.in. układów urbanistycznych i ruralistycznych)
Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich	<p>Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy, – wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk
Priorytet III:	
Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości	
Kierunek działań	Zadania
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	<ul style="list-style-type: none"> - Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy - Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego - Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	<ul style="list-style-type: none"> - Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i udział w nich - Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych - Inicjowanie i organizowanie obchodów Gminnego Dnia Ochrony Zabytków - Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy - Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć
Specjalistyczne rozpoznawanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym	- Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków (z zastosowaniem komputerowej bazy danych)
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych, wodnych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego - Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej - Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy

8. INSTRUMENTALIZM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Konsekwentnie prowadzona i długofalowa polityka Gminy Bobrowo w zakresie opieki nad zabytkami oraz realizacja niniejszego Programu stanowi szansę na rozwój Gminy Bobrowo oraz na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Inwestycje zmierzające do poprawy stanu technicznego obiektów i zespołów zabytkowych powinny się odbywać na zasadzie poszanowania istniejących wartości zabytkowych i dążenia do zachowania w jak największym stopniu oryginału, ewentualnie wkomponowaniu nowych elementów w sposób współgrający z zabytkiem.

Realizacja Programu będzie się odbywać poprzez wskazane zadania gminy na rzecz osiągnięcia priorytetów w nim przyjętych.

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- 1) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, programu rewitalizacji, wnioskowanie o wpis/wypis do/z GEZ danego obiektu, aplikowanie o dofinansowanie, wykonywanie pozostałych decyzji administracyjnych przez WKZ oraz Urząd Gminy Bobrowo);
- 2) **instrumentów finansowych** (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, udzielenie pomocy merytorycznej prywatnym właścicielom zabytków przy składaniu wniosków o dofinansowanie na remont obiektów zabytkowych, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych);
- 3) **instrumentów koordynacji** (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp. Współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, czy pozostałymi właścicielami obiektów zabytkowych);
- 4) **instrumentów społecznych** (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami);
- 5) **instrumentów kontrolnych** (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Środki finansowe związane z zadaniami ochrony i opieki nad zabytkami dla Gminy Bobrowo mogą być uzyskane z następujących źródeł:

- 1) środki publiczne;
- 2) środki krajowe (budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego, fundusze celowe);
- 3) środki zagraniczne (środki Unii Europejskiej i inne);
- 4) środki niepubliczne (środki osób fizycznych, prawnych, spółek, organizacji, fundacji, instytucji kościelnych).

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określone zostały w rozdziale 7. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządowych. Finansowanie zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy ww. ustawy.

Dysponentami powyższych środków są:

- 1) Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- 2) Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków;
- 3) Organ stanowiący - gminy, powiaty, samorządy województwa realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków. Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu

terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie;

4) Fundacje Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP).

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale, przy czym może być ona udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych.

Poniżej wskazano przykładową listę instytucji oraz programów umożliwiających częściowe sfinansowanie zadań wskazanych w przedstawionym Programie.

9.1 Programy krajowe, regionalne, wojewódzkie wspierające konserwację zabytków

Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków

Jego dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. To państwowy fundusz celowy, którego przychodem są wpływy z kar pieniężnych. Koszty obsługi NFOZ są pokrywane ze środków tego Funduszu. Środki Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków są przeznaczane na dofinansowanie:

- 1) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

W latach 2023–2026 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wynosi 3,12 mln zł, z tym że w:

- 1) 2023 r. – 0,75 mln zł;
- 2) 2024 r. – 0,77 mln zł;
- 3) 2025 r. – 0,79 mln zł;
- 4) 2026 r. – 0,81 mln zł.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz tzw. mecenat, są podstawą ubiegania się o środki na zadania z zakresu kultury realizowane przez między innymi jednostki samorządu terytorialnego.

W kontekście realizacji niniejszego programu oraz zaplanowanych działań do najważniejszych należy zaliczyć poniższe programy: ochrona zabytków, ochrona zabytków archeologicznych, miejsca pamięci i trwałe upamiętnienie w kraju, Promesa MKiDN, kultura ludowa i tradycja, kultura cyfrowa. Ogólnopolski konkurs Zabytek Zadbany. Nadzór nad konkursem, w imieniu Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu prowadzi Generalny Konserwator Zabytków, natomiast za procedury konkursowe odpowiada Narodowy Instytut Dziedzictwa. Celem konkursu jest promowanie wzorowej opieki nad zabytkami.

Program Fundusze Europejskie na infrastrukturę, klimat, środowisko 2021-2027

Zadanie Priorytet FENX.07.01 działanie infrastruktura kultury i turystyki kulturowej.

Obszar 1: Rozwój infrastruktury (zabytkowej i nie zabytkowej).

Obszar 2: Ochrona i podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów dziedzictwa kulturowego.

Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych

Gmina złożyła wniosek i otrzymała środki finansowe na remont i przebudowę budynku świetlicy wiejskiej w Dąbrówce która jest wpisana do gminnej ewidencji zabytków.

Kwota wnioskowanych środków wyniosła 975.100,00 zł. Wartość zadania wynosi 995.000,00 zł.

Finansowanie przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-privatnym

Partnerstwo publiczno-privatne (PPP) stanowi formę realizacji zadań publicznych przez podmiot prywatny przy wykorzystaniu możliwości finansowych, organizacyjnych lub innych podmiotu prywatnego. Istotą

partnerstwa jest to, iż zlecającym zadanie jest podmiot publiczny, natomiast wykonawcą partner prywatny, którym zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o PPP (jest przedsiębiorca lub przedsiębiorca zagraniczny).

Szczegółowe informacje w zakresie dofinansowań i związanych z nimi programów znajdują się na stronach internetowych przedstawionych instytucji.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Administracji - Fundusz Kościelny

Fundusz Kościelny, zwany dalej „FK”, został powołany na mocy art. 8 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 9, poz. 87, z późn. zm.) jako forma rekompensaty dla kościołów za przejęte przez Państwo nieruchomości ziemskie. Fundusz ten, stosownie do zasady równouprawnienia kościołów i innych związków wyznaniowych wyrażonej w art. 25 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., działa na rzecz kościołów i innych związków wyznaniowych, posiadających uregulowany status prawny w Rzeczypospolitej Polskiej. Fundusz Kościelny stanowi wyodrębnioną pozycję w części 43. budżetu państwa - wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne, w dziale 758 – różne rozliczenia, w rozdziale 75822 – Fundusz Kościelny, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych – obecnie Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji. W projekcie ustawy budżetowej na rok 2023 zaplanowano 11.000.000,00 zł. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji informuje, iż maksymalna kwota udzielonej dotacji z Funduszu Kościelnego w roku 2023 będzie wynosić 200.000,00 zł. W uzasadnionych przypadkach, uwzględniających ważny interes społeczny, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji może udzielić wyższej dotacji niż 200.000,00 zł.

Przeznaczenie środków Funduszu Kościelnego :

- 1) konserwacja i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej;
- 2) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań (art. 3 pkt 6).

Na potrzeby udzielenia dotacji z Funduszu Kościelnego przyjmuje się, że:

- obiekty sakralne – są to te obiekty, w których stale i systematycznie zbierają się wierni danej religii (wyznania) dla wzięcia udziału w nabożeństwach i innych zorganizowanych formach uprawiania kultu religijnego,
- obiekty kościelne – są to inne obiekty należące do kościelnych osób prawnych, które, co do zasady, stanowią „budynki towarzyszące” obiektom sakralnym, przez które, na gruncie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1347 t.j.) rozumie się „położone w sąsiedztwie obiektów sakralnych: budynki stanowiące mieszkanie proboszcza lub rektora i kancelarię parafialną lub kancelarię rektora (plebanię), budynki stanowiące mieszkanie wikariuszy (wikariatę), budynki stanowiące mieszkanie pracowników świeckich parafii lub rektoratu (organistówkę), budynki punktu katechetycznego i budynki domu zakonnego związanego z duszpasterstwem w tym obiekcie sakralnym albo świadczeniem w nim pomocy.”.

Dotacje na wspomniany cel przeznaczane będą, co do zasady, na remonty i prace konserwatorskie zabytkowych obiektów sakralnych (w szczególności: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, wodnej, kanalizacyjnej, odgromowej). W szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego remontu ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: instrumenty muzyczne, dzwony) oraz stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: ołtarze, polichromie, freski, posadzki). Z Funduszu Kościelnego nie finansuje się co do zasady prac dotyczących otoczenia obiektu (takich jak np.: chodniki, ogrodzenia, trawniki).

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

Głównym celem programu jest wzmocnienie i efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego regionu, sprzyjanie zintegrowanemu, zrównoważonemu i inteligentnemu rozwojowi województwa kujawsko-pomorskiego, ukierunkowanemu na wysoką jakość życia i bezpieczeństwo jego mieszkańców. Zostanie to osiągnięte poprzez interwencje w ramach 10 priorytetów obejmujących 5 celów polityki.

W obszarze społecznym (CP4), środki EFRR będą przeznaczony na wspieranie instytucji kultury i rozwój dziedzictwa kulturowego.

Dotacje na zabytki położone na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Nabór odbywa się według zasad uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XXV/508 z dnia 30 sierpnia 2021 roku. Celem dotacji jest ochrona krajobrazu kulturowego i dziedzictwa narodowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, wspieranie działań właścicieli i zarządców zabytków dla zapewnienia ochrony i konserwacji wartościowych elementów substancji zabytkowej. Wnioski o udzielenie dotacji jednorocznej i wieloletniej składa się do 15 grudnia roku poprzedzającego rok, w którym planowane jest rozpoczęcie prac określony Celem konkursu jest promowanie wzorowej opieki nad zabytkami.

Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Toruniu

Dotacja realizowana jest ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Kujawsko-Pomorski. Jest to dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru (art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Na 2023r. zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie reguluje Zarządzenie nr 14/2022 Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 10.11.2022r. Obowiązują dwa terminy naboru wniosków :

- 1) 30 listopada roku poprzedzającego przeprowadzenie prac przy zabytku wpisanym do rejestru ;
- 2) 30 czerwca roku w którym dotacja celowa ma być udzielona w przypadku dofinansowania prac zabytku wpisanego do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku.

10. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW.

Zadania finansowane przez gminę w zakresie zadań opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte są w budżecie gminy stanowią wydatek 0,05%.

W 2023 roku Rada Gminy Bobrowo podjęła uchwałę w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych lub znajdujących się na terenie Gminy Bobrowo (zawiera załącznik nr 2).

Gmina w okresie obowiązywania programu za lata 2019-2022 zrealizowała następujące zadania związane z ochroną zabytków w następujących obiektach.

Lokalizacja zabytku	Rodzaj wykonywanych prac	Termin wykonywanych prac	Wartość całości zadania wykonanych prac i sposób finansowani
Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzyciciela w Nieżywięciu 87-326 Nieżywieć	Wykonanie konserwacji barokowego ołtarza bocznego, po prawej (z wyłączeniem uszaków) konserwacji uszaków z ołtarza bocznego (I etap), konserwacji Grupy Ukrzyżowania rzeźby Marii i Jana Ewangelisty (I etap).	Grudzień 2019r	Całkowity koszt zadania - 64.262,69 zł. Urząd Marszałkowski - 44.983,88 zł. Wojewódzki Konserwator Zabytków - 10.000 zł. Budżet Gminy - 9.278,81 zł.
Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja w Brudzawach 87-327 Bobrowo	Wykonanie prac konserwatorskich przy kamienno-ceglanych elewacjach kościoła.	Październik 2020r.	Całkowity koszt zadania - 86. 99,19 zł. Urząd Marszałkowski - 39.339,43 zł. Wojewódzki Konserwator Zabytków - 15.000 zł Budżet Gminy- 30.000,00 zł
Parafia Rzymsko-Parafia Katolicka	Prace konserwatorskie przy	Październik	Całkowity koszt zadania wynosi 242.857,14 zł

pw. św. Mikołaja w Kruszytach, Kruszy 58, 87-327 Bobrowo	elewacjach kościoła parafialnego.	2021r.	Środki własne - 42. 57,14 zł. Urząd Marszałkowski - 170. 000,00 zł. Budżet Gminy – 30.000,00 zł.
Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Grzybnie, Grzybno 52, 87-327 Bobrowo	Prace konserwatorskie dachu nad korpusem kościoła roboty budowlano - dekarские (połac południc	Listopad 2022r.	Całkowity koszt zadania wynosi 123.843,72 zł. Urząd Marszałkowski - 86.690,60 zł. Środki własne -17.153,12 zł. Budżet Gminy – 20.000,00 zł.
Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Jakuba Apostoła Starszego w Bobrowie, Bobrowo 49A, 87-327 Bobrowo	Prace konserwatorskie przy ścianach wewnątrz kościoła.	Listopad 2022r.	Całkowity koszt zadania - 81.450,23 zł. Urząd Marszałkowski - 49 285,71 zł. Środki własne - 22.164,52 zł. Budżet Gminy – 10.000,00 zł.

Formą pomocy finansowej dla właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków jest system ulg podatkowych:

- Na podstawie art. 4, ust. 1, pkt 9, lit. c i d Ustawy o podatku od spadku i darowizn(t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1043) zwolnione od podatku jest nabycie spadku zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca jest zaliczany do I lub II grupy spadkowej oraz gdy zabezpiecza jej konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zwolnienie od podatku przysługuje też w przypadku nabycia spadku zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków,
- Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt 6 Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1452) zwalnia się od podatku od nieruchomości: budynki i grunty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności Gospodarcze.

Załącznik Nr 1 do Załącznika Nr 1

11. ZAŁĄCZNIKI DO GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

11.1. Zabytki architektoniczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków przyjęte zarządzeniem Wójta Gminy z 2020r. (w uzgodnieniu z Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na podstawie wojewódzkiej ewidencji zabytków).

Lp.	Miejscowość	nr	Obiekt	Nr ewid. działki	Uwagi
1.	Bobrowo	49A	Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła	111/1	obiekt w rejestrze zabytków, decyzja z 17.10.1929, nr rejestru: A/398
2.	Bobrowo		Cmentarz przykościelny	111/1	
3.	Bobrowo		Cmentarz parafialny	122	
4.	Bobrowo		Cmentarz ewangelicki	61/2	
5.	Bobrowo		Park dworski	258/26 oraz część działki nr 258/28	
6.	Bobrowo	20	Dom	65/8	
7.	Bobrowo	36	Dom	110/1	
8.	Bobrowo	49	Dom	77/3	
9.	Bobrowo	49a	Plebania	74/6	
10.	Bobrowo	28	Mleczarnia	257/5, 257/6, 257/4	
11.	Budzawy	9 9 91	Kościół parafialny pw. Św. Andrzeja	66	Obiekt w rejestrze zabytków, decyzja z 08.11.1931, nr rejestru: A/372
12.	Budzawy		Cmentarz przykościelny	66, cz. dz. nr 67/5	
13.	Budzawy		Cmentarz ewangelicki	163/1	
14.	Budzawy	43	Szkoła z budynkiem gospodarczym	156/4, 156/1	
15.	Budzawy	67	Dom	65/1	
16.	Budzawy	67	Budynek gospodarczy	65/1	
17.	Budzawy	68	Plebania	68/3	
18.	Budzawy	77	Dom	13/2	
19.	Buczek	13	Dwór	36/13	
20.	Buczek		Park dworski	36/14, 36/13, 38	
21.	Budy		Cmentarz ewangelicki	21	
22.	Chojno		Cmentarz ewangelicki	16	
23.	Chojno		Park	21, cz. dz. nr 18/1	
24.	Chojno	27	Oficyna dworska	18/1	
25.	Chojno	14	Szkoła	43/3	
26.	Chojno	16	Dom	35/1	
27.	Chojno	20	Dom	26	
28.	Chojno	26	Dom	21	
29.	Czekanowo		Park dworski	5	
30.	Czekanowo		Kapliczka z figurą Matki Bożej	5	
31.	Czekanowo	7	Dom mieszkalny w zespole podworskim	36	
32.	Czekanowo	2	Budynek celny	13/3	
33.	Dąbrówka	12	Dom	26/4	
34.	Dąbrówka	15	Dom	41	
35.	Dąbrówka	17	Szkoła	43/2	
36.	Drużyny	34	Szkoła	152/2	
37.	Drużyny	34	Budynek gospodarczy przy szkole	152/2	
38.	Drużyny	55	Dom	64/6	
39.	Drużyny	55	Budynek inwentarski	64/6	
40.	Drużyny	55	Budynek gospodarczy	64/6	
41.	Drużyny	55	Stodoła	64/6	
42.	Grabowiec		Cmentarz ewangelicki	cz. dz. 27	
43.	Grabowiec	8	Dom	110	
44.	Grabowiec	10	Dom	46/5	
45.	Grabowiec	12	Szkoła	48/1	
46.	Grabowiec	19	Dom	124	
47.	Grabowiec	20	Dom	75	
48.	Grzybno	59	Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z terenem przykościelnym, stanowiącym działkę nr 19/4	19/4	Obiekt w rejestrze zabytków, decyzja z 30.11.2006, nr rejestru: A/1258
49.	Grzybno		Cmentarz parafialny	144	
50.	Grzybno	17	Park dworski	19/7, część działki nr 19/8	
51.	Grzybno	17	Dwór	19/7	
52.	Grzybno	29	Dom	95/10	
53.	Kawki	93	Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki filialny pw. św. Antoniego Padewskiego	97	Obiekt w rejestrze zabytków, decyzja 28.06.2010, nr rejestru: A/1565

54.	Kawki		Południowa część przykościelnego cmentarza ewangelickiego wraz z działką nr 97 i 98	97, 98	
55.	Kawki		Północna część przykościelnego cmentarza ewangelickiego	96	
56.	Kawki		Cmentarz choleryczny	170/2	
57.	Kawki	13	Park dworski	93/3, 90/2, część działek nr: 92/3, 93/5	
58.	Kawki	10	Dwór	93/3	
59.	Kawki	1	Szkoła	168/2	
60.	Kawki	2	Dom	167/2	
61.	Kawki		Park dworcowy	180/2, części działek: 180/6, 180/5, 180/1 i 181	
62.	Kawki	64	Budynek dworca PKP	180/1	
63.	Kawki		Sanitariat PKP	180/1	
64.	Kawki	63	Budynek mieszkalny PKP	180/2	
65.	Kawki	62	Budynek mieszkalny PKP	180/3	
66.	Kawki	84	Dom	238	
67.	Kruszyny (Duże)	58 a	Kościół parafialny pw. św. Mikołaja	340	Obiekt w rejestrze zabytków, decyzja z 24.10.1929, nr rejestru: A/396
68.	Kruszyny (Duże)		Cmentarz przykościelny	cz. dz. 340	
69.	Kruszyny (Duże)		Cmentarz parafialny	141	
70.	Kruszyny (Duże)		Cmentarz ewangelicki	298	
71.	Kruszyny (Duże)		Zespół dworsko-parkowy:		
72.	Kruszyny (Duże)		Teren założenia dworsko-parkowego	347/13, 347/20, 347/8 oraz część działek nr: 347/23, 339.	
73.	Kruszyny (Duże)		Park dworski	część działek nr: 347/23, 339	
74.	Kruszyny (Duże)		Kaplica grobowa na terenie parku dworskiego	347/23	
75.	Kruszyny (Duże)		Ekonomówka w zespole dworsko-parkowym	347/13, 347/20	
76.	Kruszyny (Duże)	2a	Dom	291/1	
77.	Kruszyny (Duże)	7	Szkoła	293/8	
78.	Kruszyny (Duże)	9	Poczta	365	
79.	Kruszyny (Duże)	15	Mleczarnia	246	
80.	Kruszyny - Rumunki		Cmentarz ewangelicki	189(obręb Kruszyny)	
81.	Kruszyny Szlacheckie	52	Park dworski	części działek 100/6 i 100/7	
82.	Kruszyny Szlacheckie		Cmentarz choleryczny	126	
83.	Lisa Młyn	3	Młyn wodny	243/3	Obiekt w rejestrze zabytków, decyzja z 11.07.1980, nr rejestru: A/1510
84.	Małki		Cmentarz ewangelicki	166	
85.	Małki		Ruina kaplicy cmentarnej na cmentarzu ewangelickim	166	
	Małki		Zespół dworsko-parkowy:		
86.	Małki		Teren założenia dworsko-parkowego	część działki nr 265	
87.	Małki	48	Dwór, oficyna	161/4	
88.	Małki		Park dworski	część działki nr 265	
89.	Małki		Obora z zespołu dworskiego wraz z fragmentami ogrodzenia i słupami bramy wjazdowej	265	
90.	Małki	5	Mleczarnia	198	
91.	Małki	29	Szkoła	204/1	
92.	Małki	49	Dworzec PKP	228	
93.	Małki		Sanitariat PKP	228	
94.	Nieżywiec	27	Kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela	152	Obiekt w rejestrze zabytków, decyzja z 17.10.1929, nr rejestru: A/395
95.	Nieżywiec		Cmentarz przykościelny	151/1, 152 i cz. Dz. nr 153/1	
	Nieżywiec		Zespół dworsko-parkowy:		
96.	Nieżywiec		Teren założenia przestrzennego zespołu dworsko-parkowego	482/6, 482/8, 482/7 oraz część działek nr: 482/5, 482/13	
97.	Nieżywiec	120	Dwór	482/6	
98.	Nieżywiec		Park	482/6, 482/8, 482/7 oraz część działek nr: 482/5, 482/13	Obiekt w rejestrze zabytków, decyzja z 12.11.1991, nr rejestru: A/159

99.	Nieżywieć		Budynek gospodarczy	482/6	
100.	Nieżywieć		Budynek gospodarczy	482/5	
101.	Nieżywieć	21	Dom	144/6	
102.	Nieżywieć	25	Czworak	342/2	
103.	Nieżywieć	26	Szkoła	149/8	
104.	Nieżywieć	26 a	Szkoła	149/6	
105.	Nieżywieć	30	Dom	346	
106.	Nieżywieć	34	Dom	154/2	
107.	Nieżywieć	36	Dom	156	
108.	Nieżywieć	37	Dom	350/2	
109.	Nieżywieć	38	Dom	157	
110.	Nieżywieć	57	Dom	349/1	
111.	Nieżywieć	56	Mleczarnia	279	
112.	Nieżywieć	59	Inwentarski	163/8	
113.	Nieżywieć	60	Dom	360/1	
114.	Nieżywieć	62	Młyn elektryczny	276	
115.	Nieżywieć	70	Dom	235	
116.	Nieżywieć	76	Dom	238/4	
117.	Nieżywieć	83	Dom	377/8	
118.	Pasieki		Park dworski	część działek nr:135/1,135/58 (obręb Bobrowo)	
119.	Słoszewy		Zespół dworsko-parkowy:	173/74, 173/72,	Obiekt w rejestrze zabytków, decyzja z 04.02.1988, nr rejestru: A/634
120.	Słoszewy		Teren założenia przestrzennego zespołu podworskiego	173/73 oraz część działki nr 173/70 (obręb Wymokłe)	
121.	Słoszewy	1	Dwór	173/70(obręb Wymokłe)	
122.	Słoszewy		Park	Część działki nr 173/70 (obręb Wymokłe)	
123.	Słoszewy		Kuźnia	173/70 (obręb Wymokłe)	
124.	Słoszewy		Spichlerz	173/70 (obręb Wymokłe)	
125.	Słoszewy		Stajnia	173/70 (obręb Wymokłe)	
126.	Słoszewy	7	Szkoła	188/1, 88/1 (obręb Wymokłe)	
127.	Wądryń		Cmentarz ewangelicki	101	
128.	Wądryń	7	Szkoła	143/4	
129.	Wądryń	8	Dom	122	
130.	Wądryń	15	Dom	52/1	
131.	Wichulec		Park dworski	część działki nr 100/1	
132.	Wichulec	18	Dwór	100/1	
133.	Wichulec	11	Dom	77	
134.	Wichulec	14	Szkoła	74/11	
135.	Zgniłobłoty		Cmentarz ewangelicki	84, 85	
136.	Zgniłobłoty	6	Dom	217/2	
137.	Zgniłobłoty	51	Dom	53	
138.	Zgniłobłoty	53	Szkoła	54/5	
139.	Zgniłobłoty	54	Młyn	57/4	
140.	Zgniłobłoty	55	Dom	337/4	

Załącznik Nr 2 do Załącznika Nr 1

11.2. Zestawienie ilościowe stanowisk archeologicznych w sołectwach wg. obszarów AZP

Lp.	Sołectwa	Obszary AZP										Ilość stanowisk w sołectwie	Uwagi	
		33-48	33-49	33-50	34-48	34-49	34-50	35-48	35-49	35-50	36-49			36-50
1.	Bobrowo					18	32*						50	* 1 grodzisko wpisane do rejestru zabytków
2.	Buczek					1			1				2	
3.	Budy									1			1	
4.	Brudzawy				18	17							35	
5.	Chojno						2*		1	6			9	* 1 grodzisko wpisane do rejestru zabytków
6.	Czekanowo			7			3						10	
7.	Dąbrówka					24							24	
8.	Drużyny						17						17	
9.	Grabówiec							4	7				11	
10.	Grzybno						14						14	
11.	Kawki								16				16	
12.	Kruszyny		56			286							86	
13.	Kruszyny Rum.					4							4	
14.	Kruszyny Szl.						19						19	
15.	Małki								29				29	
16.	Nieżywiec				17	19		11	7				54	
17.	Tylice					2			1				3	
18.	Wichulec						10						10	
19.	Wymokle								2		7*	3	12	* 1 grodzisko we wsi Słozewy, wpisane do rejestru zabytków
20.	Wądzyn		17			33							50	
21.	Zgniłobloty					28							28	
Ilość stanowisk w gminie ogółem												484		

Załącznik Nr 3 do Załącznika Nr 1

11.3. Uchwała Nr XLII/383/23 Rady Gminy Bobrowo z dnia 19 kwietnia 2023 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych lub znajdujących się na terenie Gminy Bobrowo

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15, art. 40 ust. 1, art. 41 ust. 1 i art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) w związku z art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała określa zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych lub znajdujących się na terenie gminy Bobrowo.

§ 2. 1. Z budżetu gminy mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, zlokalizowanych na terenie gminy Bobrowo.

2. Prawo do otrzymania dotacji celowych z budżetu Gminy Bobrowo przysługuje osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym posiadającym tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

§ 3. 1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, o którym mowa w § 2 ust. 1.

2. Jeżeli zabytek, o którym mowa w ust. 1, posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§ 4. Łączna wartość udzielonych dotacji z budżetu Gminy Bobrowo oraz innych środków publicznych nie może przekroczyć wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku.

§ 5. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, określonych w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

§ 6. 1. Udzielenie dotacji w przypadku podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, w tym podmiotowi prowadzącemu działalność w zakresie rolnictwa lub rybołówstwa, bez względu na formę organizacyjno-prawną do prac przy zabytku wykorzystywanym w prowadzonej działalności będzie stanowić pomoc de minimis, a jej udzielenie nastąpi zgodnie, z przepisami:

- 1) Rozporządzenia Komisji (UE) Nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013 str. 1) w takim przypadku pomoc de minimis na podstawie niniejszej uchwały może być udzielana do dnia 30 czerwca 2024 r.;
- 2) Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rolnym (Dz. Urz. UE L352 z 24.12.2013 str. 9 z późn. zm.), w takim przypadku pomoc de minimis w sektorze rolnym na podstawie niniejszej uchwały może być udzielana do dnia 30 czerwca 2028 r.;
- 3) Rozporządzenia Komisji (UE) Nr 717/2014 z dnia 27 czerwca 2014 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rybołówstwa i akwakultury (Dz. Urz. L. 190, z 28.06.2014 r. str. 45 z późn. zm.) w takim przypadku pomoc de minimis na podstawie niniejszej uchwały może być udzielana do dnia 30 czerwca 2023 r.

§ 7. 1. Wnioski o dotację kierowane są do Wójta Gminy w terminie przez niego wyznaczonym, ogłoszonym w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Bobrowie.

2. Wnioski o przyznanie dotacji po ich przekazaniu Radzie Gminy przedstawiane są do zaopiniowania komisji Budżetu i Finansów.

3. O udzielenie dotacji z budżetu Gminy na dofinansowanie prac lub robót przy zabytku może ubiegać się wnioskodawca, który zamierza wykonać lub rozpocząć prace w roku złożenia wniosku.

4. W przypadku pozyskania przez Gminę Bobrowo dodatkowych środków zewnętrznych na finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, zlokalizowanych na terenie gminy Bobrowo, ogłaszane będą dodatkowe terminy składania wniosków o udzielenie dotacji.

5. Wnioski podlegają ocenie pod względem formalnym i merytorycznym przez Wójta Gminy Bobrowo.

6. W przypadku złożenia wniosku zawierającego braki formalne Wójt Gminy Bobrowo wyznacza wnioskodawcy dwutygodniowy termin na ich usunięcie.

§ 8. 1. Wniosek o udzielenie dotacji powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy lub nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej będącej wnioskodawcą;
- 2) wskazanie zabytku, z uwzględnieniem miejsca jego położenia;
- 3) dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do władania zabytkiem;
- 4) określenie zakresu prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, które wnioskodawca planuje wykonać oraz ich wartość;
- 5) określenie wysokości dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca;
- 6) określenie terminu wykonania prac objętych wnioskiem o dotację;
- 7) informację o uzyskanych pozwoleniach lub zgłoszeniu na przeprowadzenie prac objętych wnioskiem;
- 8) informację o tym, czy wnioskodawca ubiega się o dotację na prace lub roboty objęte wnioskiem u innych organów mogących udzielić dotacji;
- 9) informację o środkach publicznych przyznanych z innych źródeł na prace lub roboty objęte wnioskiem;

2. Do wniosku o udzielenie dotacji dołącza się:

- 1) kopię decyzji o wpisie zabytku do rejestru zabytków;
- 2) dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku;
- 3) pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;
- 4) uzgodnienie przez wojewódzkiego konserwatora zabytków prowadzenia prac przy zabytku znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków;
- 5) pozwolenie na budowę, jeżeli prace wymagają uzyskania takiego pozwolenia;
- 6) zgłoszenie robót budowlanych, jeżeli prace wymagają takiego zgłoszenia;
- 7) kosztorys planowanych prac lub robót z uwzględnieniem cen zakupu materiałów niezbędnych do ich przeprowadzenia;
- 8) aktualną dokumentację fotograficzną stanu zachowania zabytku;
- 9) pełnomocnictwo, jeżeli wnioskodawca jest reprezentowany przez przedstawiciela.

3. Wzór wniosku o udzielenie dotacji stanowi załącznik do nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 9. 1. Przed rozliczeniem całości dotacji dokonywany jest komisyjny odbiór wykonanych prac lub robót budowlanych, którego dokonają osoby upoważnione przez Wójta Gminy.

2. W celu rozliczenia dotacji beneficjent w sposób i w terminach określonych w umowie składa sprawozdania z wykonania prac lub robót budowlanych Wójtowi Gminy.

3. Formularz sprawozdania z rozliczenia udzielonej dotacji stanowi załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

4. Beneficjent, rozliczając dotację, winien na wezwanie Wójta Gminy uzupełnić brakujące dokumenty i udzielić wyczerpujących informacji.

§ 10. W przypadku częściowego lub całkowitego niewykonania dotowanego zadania z przyczyn leżących po stronie beneficjenta lub wykorzystania środków niezgodnie z przeznaczeniem, odpowiednia część przekazanych środków dotacji podlega zwrotowi do budżetu Gminy na zasadach określonych w umowie.

§ 11. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w tym w zakresie rolnictwa lub rybołówstwa, ubiegające się o udzielenie dotacji stanowiącej pomoc de minimis, wraz z wnioskiem o udzielenie dotacji, zobowiązane są przedłożyć:

- 1) wszystkie zaświadczenia o pomocy de minimis, pomocy de minimis w rolnictwie oraz pomocy de minimis w rybołówstwie, jakie otrzymał w roku, w którym ubiega się - o pomoc oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat podatkowych albo oświadczenie o wielkości pomocy de minimis, pomocy de minimis w rolnictwie oraz pomocy de minimis w rybołówstwie, jakie otrzymał w tym okresie, albo oświadczenie o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie.
- 2) informacje niezbędne do udzielenia pomocy de minimis zgodnie z zakresem i wzorem określonym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawionych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis (Dz.U. Nr 53, poz. 311, z późn. zm.) albo w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 2010 r. w sprawie informacji składanych przez podmioty ubiegające się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie (Dz. U. z 2010 r. nr 121 poz. 810).

§ 12. 1. Wysokość środków przeznaczonych na dotacje ustalana jest corocznie w budżecie Gminy.

2. Wnioski zweryfikowane przez Wójta, stanowią podstawę do przygotowania projektów uchwał Rady Gminy w Bobrowie o udzieleniu dotacji wnioskodawcom, w miarę posiadanych w budżecie środków na ten cel.

3. Złożenie poprawnego pod względem formalnym wniosku o dotację nie jest równoznaczne z jej przyznaniem i nie gwarantuje przyznania dotacji w wnioskowanej wysokości.

4. Wnioski rozpatrzone negatywnie nie podlegają zwrotowi.

5. Wójt Gminy Bobrowo, przedkłada Radzie Gminy Bobrowo projekt uchwały o przyznaniu dotacji.

§ 13. 1. Dotacje, na wniosek Wójta Gminy Bobrowo przyznaje Rada Gminy Bobrowo w formie uchwały, w której określa się:

- 1) beneficjenta — nazwę podmiotu otrzymującego dotację;
- 2) nazwę zabytku wraz z numerem wpisu do rejestru zabytków albo informację, że został ujęty w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) wykaz prac lub robót budowlanych, na wykonanie których przyznano dotację;
- 4) kwotę dotacji do przekazania w danym roku budżetowym.

2. Uchwała, o której mowa w ust. 1 stanowi podstawę do zawarcia umowy z beneficjentem o udzieleniu dotacji.

3. Dotacja przekazana będzie po wykonaniu prac i udokumentowaniu poniesionych kosztów w sposób określony w umowie, o której mowa w ust. 2.

§ 14. Rozliczenie dotacji dokonywane będzie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 ze zm.).

§ 15. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bobrowo.

§ 16. Traci moc uchwała Nr XV/81/08 Rady Gminy Bobrowo z dnia 25 lutego 2008r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków

§ 17. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bobrowo.

§ 18. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Ryszard Włodarczyk

WNIOSEK

O UDZIELENIE DOTACJI NA PRACE KONSERWATORSKIE, RESTAURATORSKIE LUB ROBOTY BUDOWLANE PRZY ZABYTKU WPISANYM DO REJESTRU ZABYTEKÓW LUB ZNAJDUJĄCYM SIĘ W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O ZABYTKU WNIOSKODAWCY	
A. DANE O ZABYTKU	
	1. Nazwa zabytku i miejsce jego położenia (lub miejsce przechowywania):
	2. Forma i sposób ochrony zabytku (wpis do rejestru zabytków/gminna ewidencja zabytków, data i numer wpisu do rejestru zabytków):
	3. Wskazanie tytułu prawnego wnioskodawcy do zabytku:
B. WNIOSKODAWCA	
	1. Imię i nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy lub nazwę, siedzibę i adres jednostki będącej wnioskodawcą:
	2. Adres miejsca zamieszkania albo siedziby:
	3. NIP
	4. REGON
	5. PESEL
	6. Numer telefonu kontaktowego
	7. Aktualny numer rachunku bankowego wnioskodawcy:
	8. Osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy:
C. UZYSKANE POZWOLENIA	
	1. Pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków:
	a) wydane przez:
	b) decyzja numer z dnia:
	2. Pozwolenie na budowę:
	a) wydane przez:
	b) decyzja numer z dnia:
	3. Zgłoszenie robót budowlanych:
	a) data, numer i znak zgłoszenia
2. SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE O PRACACH LUB ROBOTACH	

1. Nazwa zadania:		
2. Zakres prac, na które ma być udzielona dotacja oraz ich wartość:		
3. Termin wykonania prac objętych wnioskiem:		
4. Określenie wysokości dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca (kwoty brutto):		
Całkowity koszt prac objęty wnioskiem według kosztorysu	zł	słownie:
w tym kwota dotacji o jaką ubiega się wnioskodawca	zł	słownie:
5. Źródła sfinansowania prac lub robót:		
Źródła sfinansowania rac lub robót	Kwota	Udział w całości kosztów
Ogółem :		100%
Wysokość dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca z budżetu Gminy Bobrowo		
Udział środków własnych		
Udział środków z budżetu państwa		
Udział środków z innych źródeł		
3. INFORMACJA O WNIOSKACH O UDZIELENIE DOTACJI SKIEROWANYCH DO INNYCH ORGANÓW		

4. WYKAZ WYMAGANYCH DOKUMENTOW załączanych do wniosku *

- 1) kopia decyzji o wpisie zabytku do rejestru zabytków;
- 2) dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku;
- 3) pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac lub robót objętych wnioskiem przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;
- 4) uzgodnienie przez wojewódzkiego konserwatora zabytków prowadzenia prac przy zabytku znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków;
- 5) pozwolenie na budowę, jeżeli prace wymagają uzyskania takiego pozwolenia; usunąć krechę
- 6) zgłoszenie robót budowlanych, jeżeli prace wymagają takiego zgłoszenia;
- 7) kosztorys planowanych prac lub robót z uwzględnieniem cen zakupu materiałów niezbędnych do ich przeprowadzenia;
- 8) aktualną dokumentację fotograficzną stanu zachowania zabytku;
- 9) pełnomocnictwo, jeżeli wnioskodawca jest reprezentowany przez przedstawiciela;
- 10) wszystkie zaświadczenia oraz oświadczenia o wielkości pomocy de minimis, jakie otrzymał wnioskodawca w roku, w którym ubiega się o pomoc, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat podatkowych, albo oświadczenie o wielkości pomocy de minimis, pomocy de minimis w rolnictwie i rybołówstwie, jakie otrzymał w tym okresie, albo oświadczenie o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie;
- 11) informacje określone w rozporządzeniu w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis.

*) zaznaczyć dokument dołączony do wniosku

5. PODPISY

	Miejscowość, dnia	(Podpis i pieczęć wnioskodawcy)

SPRAWOZDANIE
Z WYKONANIA PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT
BUDOWLANYCH PRZY ZABYTKACH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW LUB
ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW GMINY BOBROWO

Sprawozdanie końcowe (nazwa zadania):

.....
 .....
 .....

zgodnie z umową nr ..... z dnia

.....
 przy zabytku

.....
 ..

położonym

w .....

.....

przeprowadzonych w okresie od ..... do

.....

A. SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

1. W jakim stopniu planowane zadanie zostało zrealizowane. Celem realizacji dotowanego zadania było:

.....
 .....
 .....
 .....

2. Krótki opis przeprowadzonych prac lub robót przy zabytku:

.....
 .....
 .....
 .....

3. Informacja o wykonawcach prac lub robót:

Nazwa firmy/wykonawca	Adres siedziby

B. SPRAWOZDANIE FINANSOWE

1. Informacja o wydatkach poniesionych przy realizacji zadania objętego dotacją: Całkowity koszt zadania: ..... zł (brutto) – tj. 100%, w tym:

- koszty pokryte z przyznanej z budżetu Gminy Bobrowo dotacji w wysokości:

..... zł, tj. .... %,

- koszty pokryte ze środków własnych: ..... zł, tj. .... %,

- koszty pokryte z dotacji z innych źródeł : ..... zł, tj. .... %.

Wskazać inne źródła, z których otrzymano dotację na realizację zadania oraz wysokość otrzymanych dotacji:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Zestawienie faktur/rachunków za prace lub roboty objęte dotacją.

Lp.	Numer rachunku/ faktury	Data wystawienia	Określenie wydatku	Kwota	W tym ze środków dotacji

C. WYKAZ WYMAGANYCH DOKUMENTÓW (dołączonych do niniejszego sprawozdania*):

- protokół potwierdzający odbiór dotowanych prac lub robót,
- poświadczone za zgodność z oryginałem kopie faktur/rachunków,
- kosztorysy powykonawcze,
- dokumentacja fotograficzna dołączona do sprawozdania.

* zaznaczyć dokument dołączony do sprawozdania

.....

(podpis składającego sprawozdanie lub osoby upoważnionej)

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840) dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 i 3a ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 743, z 2022 r. poz. 807) projekt uchwały został zgłoszony i przekazany do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz ministra właściwego do spraw rolnictwa – Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Z uwagi na powyższe podjęcie uchwały jest uzasadnione.